

РЕЗЮМЕ
НА МОНОГРАФИЧЕН ТРУД
НА ТЕМА "ЕТНОСЪТ МЕЖДУ СЕЦЕСИЯТА И ФЕДЕРАЛИЗМА "
АВТОР РАЛИЦА ЖЕКОВА ЖЕКОВА
ГЛАВЕН АСИСТЕНТ В ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА
ИКОНОМИКА И ПОЛИТИКА” НА ВСУ "ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР" –
ДОКТОР ПО ПОЛИТОЛОГИЯ
УЧАСТНИК В КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА
ДЛЪЖНОСТ "ДОЦЕНТ", ОБЯВЕН ДВ, БР. 102 от 23 декември 2011 г.

Монографичният труд предлага информация за някои от средствата за управление на етнически конфликти, като прави опит да надгради над съществуващите разработки по темата в българската научна литература. Проблемът е недостатъчно изследван у нас, а предлаганата работа има амбицията да помогне при запълването на част от тази празнота.

Научната новост на работата е в извеждането на теоретичните и практическите еволюции на съдържанието на термините „сецесия” и „федерализъм”, което позволява очертаването на геополитическите параметри на тяхното прилагане. Очертани са различни геополитически среди /Югоизточна Европа, региона на Средиземно море и Африка/, които са характеризирани поотделно. Приложеният метод на сравнителния анализ дава възможност да се изработи модел на работа на геополитическите съображения (стратегии, цели или нещо друго?) в различни среди, както и да се изведат различни сценарии. Сравнителният анализ на двата крайни и типични казуса на сецесия – Кипър и Еритрея определя формата и очертава границите на парадигмата на „сецесията”, а сравнителният анализ на казусите Нигерия и Босна и Херцеговина детайлизира и формулира условията за съществуването на мултинационалните федерации по принцип. Разработени са модели за управление на етнически и регионални конфликти, отразяващи както спецификата на различните етноси, така и спецификата на различните региони, улесняващи намирането на решения в условията на изключително подвижни геополитически мотивации.

Целта на анализа е да се реши основния проблем: Могат ли сецесията и федерализма да бъдат успешен модел при управлението на етнически конфликти и при какви условия?

Освен това целта на изследването е да демонстрира потенциала на две от възможните средства за управление на етнически конфликти: сецесията и федерализма, като очертае условията, при които тяхното приложение може да се счита за успешно.

Изборът на казусите е предопределен именно от тези условия, чрез които се търсят отговорите на основния проблем на изследване, а именно –

доколко федерализмът и сецесията са успешен модел за управление на етнически конфликти?

Първите казуси са свързани със сецесията на Кипър и Еритрея, чрез които се прави опит да се определят критериите за ефективност и целесъобразност. Освен това се сравняват факторите, които допринасят за успеха на сецесията на Еритрея и неуспеха ѝ в случая с Кипър и съответно ще се развие набор от предусловия за успешно ѝ използване. Те включват: наличието на отделна идентичност на етническата група, целяща сецесия; бъдеща жизнеспособност на автономната територия, като се изследват социалните и икономическите параметри на Кипър и съответно Еритрея и запазване на международния ред.

Тези казуси са избрани по две причини: първо, и двата представляват типични примери на етнически конфликти: Кипър за Югоизточна Европа и Еритрея за т.нар. Трети свят. Второ, двата случая дават ясен пример съответно за успех и неуспех. Посредством сравнителния анализ на тези казуси се цели да се изясни същността на сецесията и да се стигне до конкретни заключения.

Изборът на втората двойка казуси (Босна и Нигерия) е продиктуван от факта, че двете държави избират модела на етнически федерализъм след продължителни етнически конфликти. Историческият контекст – времето, в което се прилага моделът е същото. Сравнителният анализ позволява да се изведе рамката на това, което се прилага и в много други държави при тяхното постконфликтно възстановяване, тъй като тези два модела се случват в два различни региона.

Друг основен акцент на изследването е използването на методология, която да подпомогне анализа на тези многопластови и нееднозначни процеси, които съпътстват процесите на федерализма и сецесията. Следвайки схемата на Раймон Арон, анализът на етническите конфликти, федерализмът и сецесията ще бъде извършен на три концептуални нива: теоретично, историческо и социологическо.

Освен това изследването използва основно сравнителния метод, като прави опит да анализира въздействието на сецесията и федерализма върху етническите конфликти. В този смисъл това изследване сравнява въздействието на федерализма и сецесията върху етническите конфликти, като използва четири казуса, два, от които се отнасят до опит за разрешаване на етнически противоречия чрез сецесия – а именно Кипър и Еритрея, а другите два – Нигерия и Босна и Херцеговина, до опит за управление на етнически конфликти чрез федерализъм.

Монографичният труд е в обем 160 страници. Състои се от увод, три глави и заключение. Към труда е дадена библиографска справка за използваните източници.

В увода се разглежда актуалността на проблема и необходимостта от представяне на изследванията върху две от средствата за управление на

етнически конфликти на българския читател, очертан е предметът на изследването.

В глава първа се проследят теоретичните дебати за етническата принадлежност, етническите конфликти, сецесията и федерализма, като се търси аналитична рамка, в която да бъдат поставени четирите казуса. Етническите конфликти са разгледани през призмата на етническата принадлежност, различните теории и нивата на анализ на причините, които водят до тяхното избухване. Проблемът със сецесията се пречупва през нормативната гледна точка като субект на международното право и като политическа перспектива - като субект на международните отношения, а федерализмът е представен в рамката на основните концепции и теоретични подходи. Основен акцент е поставен върху анализа на сецесията и федерализма като средства за управление на етнически конфликти.

Глава втора е посветена на историческите реминисценции при възникването на два казуса, взети от съвременната история: казусът с Кипър, който е разделен насилствено през 1974 г., устойчивият конфликт между общностите на кипърските гърци и кипърските турци и последвалата инвазия на турската армия и казусът с Еритрея, която успява да постигне споразумение с правителството на Етиопия след три десетилетия партизанска война и да получи независимост чрез демократично проведения референдум през 1993 г. Всеки от казусите е пречупен през призмата на критериите за целесъобразност и ефективност на сецесията, а именно: прекратяване на насилието, наличието на отделна етническа идентичност, социално-икономическа жизнеспособност и запазване на международния ред.

В трета глава се представят аналитично казусите Босна и Нигерия като две нови мултинационални федерации, като се очертаят концептуалните и организационни принципи и въз основа на това се извеждат някои изводи относно тяхната жизнеспособност. За да се направят изводи относно въздействието на федерализма върху етническите конфликти в тези държави се проследява историческото развитие на федералната идея в конкретния контекст, основните характеристики на двете федерации и някои фактори, които предопределят основния проблем пред тези федерации, а именно асиметрията.

В заключението се правят обобщения за използването на сецесията и федерализма при управление на етнически конфликти, като се извеждат някои препоръки.

Жекова , Р. *Етносът между сецесията и федерализма*. Варна, 2012., Черноморска мрежа на НПО”, 160 с., ISBN 978-954-9452-14-3

РЕЗЮМЕ

на учебно помагало „Теория на международните отношения”
(авторство на теми 3 – стр.27-38, тема 5 – стр.50-56, тема 7 – стр.64-76,
тема 9 – стр.82-87 и тема 10 – 87-95)

Настоящото помагало “Теория на международните отношения” има за цел да подпомогне учебния процес на бакалаврите от специалност “Международни отношения” и магистрите по „Право” към ВСУ “Черноризец Храбър”. Темата отговаря на дисциплина от бакалавърската и магистърската програма, съдържанието е съобразено с разглежданата в курса проблематика.

В трета тема „Теории на международните отношения. Международните отношения в историята на социално-политическите идеи. Съвременни теории на международните отношения” е отделено внимание на международните отношения в историята на социално-политическите науки и се очертават трите основни перспективи – реализъм, либерализъм и радикализъм, при изучаването на теориите за международните отношения. Тази тема цели да се въведат студентите в контекста на основните теоретични подходи, като им се даде възможност да получат информация за разликата между теоретичните школи и направления в международната политика.

В пета тема „Международната система според основните теоретични направления в МО” са изведени основните характеристики на международната система според различните направления.

В седма тема „Участници в международните отношения. Държавата като участник в МО. Недържавни участници в МО” се обръща внимание на основните типове международни актори, като се извеждат основните аспекти и тенденции в практиката на взаимодействието им на международната сцена. Основен акцент се поставя върху увеличаването на броя на акторите и тяхното многообразие в международната система и усложняването на взаимодействията между тях.

В девета тема „Международната сигурност и конфликти в МО. Либерални и реалистки виждания за сигурността” се разглеждат причините за възникване на войните, типовете конфликти и подходите за управление на сигурността, като се пречупват през призмата на различните теоретични направления.

В десета тема „Икономико-технологично развитие на МО. Основни концепции на икономическия либерализъм. Новият икономически ред” се проследява развитието на международните икономически отношения, разкрива се ролята на международните икономически институции в международната икономика и се представят основните икономически предизвикателства, поставени от икономическата глобализация.

Учебното помагало е изградено съобразно изискванията за помощна учебна литература: за всяка тема са изведени основните моменти и понятия, посочена е съответната литература, както и е даден примерен тест.

Дюлгерова, Н. и Р. Жекова. *Теория на международните отношения.* Варна. 2012, „Черноморска мрежа на НПО”, ISBN 978-954-9452-13-6

Резюме на студията: „Администрацията в услуга на гражданите”

Студията описва дейността и обобщава резултатите от осъществяването на практическят модул „Таен клиент” по проект, финансиран от Фонд „България“, съвместна инициатива на Агенцията на САЩ за международно развитие (USAID) и Германския фонд „Маршал“ на САЩ (GMF), свързан с посещение в институции, предлагащи обществени услуги, с цел регистриране и проследяване на качеството на дадената услуга, както и подобряването ѝ.

Изведени са общи изводи от наблюдението на работата на посетените над 20 институции, както и са разкрити добри и лоши практики.

Очертани са и проблемите, които се срещат при опита за получаване на услуги от граждани, а именно: организацията на работа в бюро за регистрация за безработица, информацията, която се предоставя за лицензирани –агенции за работа в чужбина от страна на агенцията по заетостта, честият отказ на регистрация на безработни в малките населени места и затруднения достъп до програми, съмнения за необективност, проблемите с „електронните опашки”, получаването на отказ, мотивиран от некомпетентност или несигурност, некачествено обслужване при нестандартни услуги, избиращото обслужване, забавяне при извършването на услуга.

Засегнати са и начините, по които обикновените граждани могат да изразят своите искания и проблеми пред властите: чрез писма, телефонни обаждания, лични срещи и най-вече в сътрудничество с медиите.

Жекова, Р. „Администрацията в услуга на гражданите”. Варна. 2009, „Черноморска мрежа на НПО”

ISBN 978-954-9452-12-9

Статии и доклади:

Резюме на „Глобализацията, държавата и бъдещето на демокрацията”

В доклада са разгледани основните предизвикателства, поставени от глобализацията пред съвременната държава. Проследени са и основните предизвикателства, поставени пред демокрацията в съвременния свят.

„Глобализацията, държавата и бъдещето на демокрацията”.В: Сборник доклади от научна конференция „XXI век - наследство и перспективи”, 2003, стр.195-199
ISBN 954-715-170-3

Резюме на „Кипърският проблем и Европейският съюз”

В публикацията се очертават основните моменти от отношенията между ЕС и Кипър. Разгледани са отношенията между ЕС, Кипър, турската общност и Турция, като са направени някои изводи за влиянието на ЕС върху кипърския конфликт.

„Кипърският проблем и Европейският съюз” ”.В: Сборник доклади от научна конференция „XXI век - светът между сътрудничеството и тероризма : Доклади от научна конференция ”, 2005, стр.213-218
ISBN 954-715-261-0

Резюме на “Кипърският проблем и ООН”

В публикацията се очертават основните моменти от опитите на ООН да разреши конфликта в Кипър. Особено внимание е отделено на Плана Анан и реакциите на кипърските гърци и турци към него. Направени са и някои изводи за влиянието на ООН върху кипърския конфликт като цяло.

“Кипърският проблем и ООН”.В: Сборник доклади от научна конференция „XXI век - регионални аспекти на международните отношения”, 2007, стр.232-236
ISBN 978-954-715-295-3

Резюме на „Федерализмът като средство за разрешаване на етнически конфликти”

Статията прави преглед на основните характеристики на различните теоретични подходи към федерализма: конституционни и правни, социологически и политико-идеологически. Поставено е ударение върху значението на федералната асиметрия. Очертани са предимствата и недостатъците на федерализма като средство за управление на етнически

конфликти и са разкрити някои контекстуални фактори, които трябва да си отчитат, когато се прилага етническият федерализъм.

„Федерализмът като средство за разрешаване на етнически конфликти”. В:
„KSI Transaction on Knowledge Society. A publication of the Knowledge
Society Institute”, volume IV, Number 4, December 2011, с. 12-20
ISSN 1313-4787

Резюме на „Нива на анализ на причините за етническите конфликти”

Статията разглежда един от феномените на съвременното ни – етническите конфликти, пречупен през призмата на различни перспективи. Причините за възникване на етническите конфликти са търсат на три нива - първото, нивото на човешката природа, където характеристиките, предпочитанията и психологията основно на лидерите на групата са най-важните променливи; второто, държавното ниво на анализ, което отчита политическите, икономическите и обществените променливи на държавата, структурата ѝ, процеса на вземане на решения и ролята на общественото мнение и третото, системното ниво на анализ, което включва елементи като анархичната международна система, разпределението на силата между основните играчи и военните и икономическите съюзи. Въпреки че тези нива не съставят пълен спектър от идеи те предлагат разумна насока при анализа на причините за възникването на етническите конфликти.

„Нива на анализ на причините за етническите конфликти”. В: сп.
„Международни отношения”, 2012 г., бр. 1, стр. 105-115
ISSN 0324-1029